

Розробка компетентнісно зорієнтованих завдань для проведення ДПА учнів 4-х класів

**Гезей О.М., ст. викладач
кафедри методики
дошкільної та початкової
освіти**

Фундаментальні цілі освіти

- Навчити здобувати знання (вміння вчитися)
- Навчити працювати і заробляти (навчання для праці)
- Навчити жити (навчання для буття)
- Навчити жити разом (навчання для спільного життя)

Документи ЮНЕСКО

Стратегічна мета державної політики в області освіти

підвищення доступності якісної, конкурентоспроможної освіти для громадян України відповідно до вимог інноваційного сталого розвитку суспільства, економіки, кожного громадянина

Національна стратегія розвитку освіти України

Основні поняття якості освіти

Якість - це

визначення

- відповідність продукції чи послуги визначеним вимогам (використовується у побуті)
- безпосередня характеристика безпосереднього буття (філософія)
- результат взаємодії споживчої вартості і вартості (економічна теорія)
- відповідність вимогам (Ф. Кроссбі)
- задоволення чи перевищення вимог споживача за прийнятною для нього ціною (Дж. Харрінгтон)
- сукупність характеристик об'єкта, які відносяться до його здатності задовольняти обумовлені чи передбачувані потреби (Міжнародна організація стандартизації - ISO).

Основні поняття якості освіти

ТРАКТУВАННЯ ПОНЯТТЯ
«ЯКІСТЬ»

Якість освіти

```
graph TD; A[Якість освіти] --> B[якість цілей]; A --> C[якість умов]; A --> D[якість процесу]; A --> E[якість результатів];
```

якість цілей

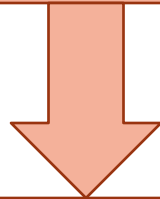
якість умов

якість процесу

якість результатів

ОСОБЛИВІСТЬ ДЕРЖАВНОГО СТАНДАРТУ

**ВИЗНАЧЕННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ:
КЛЮЧОВИХ
міжпредметних
предметних**

**СПРЯМОВАНІСТЬ
на їх реалізацію**

- ***Компетенція*** – задана вимога до підготовки людини
- ***Компетентність*** – особистісні якості (характеристики) людини
- ***Компетентність*** – це проявлена компетенція людини.

Компетентність може включати в себе набір компетенцій, які проявляються в різних сферах діяльності

"Определяйте значение слов. Этим вы избавите человечество от половины его заблуждений".

Ознаки поняття компетентності

(за В.Ю. Кричевським)

- Наявність знань для успішної діяльності, розуміння значення цих знань для практики
- Набір операційних умінь
- Володіння алгоритмами розв'язання навчально-пізнавальних та практико-зорієнтованих завдань
- Здатність творчого підходу до діяльності

Основні компетентності навчальних предметів

ПРЕДМЕТ	ОСНОВНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ
Українська мова	комунікативна, соціокультурна, уміння вчитися
Літературне читання	читацька компетентність, комунікативна, інформаційна, уміння вчитися, загальнокультурна
Російська мова	комунікативна, уміння вчитися
Іноземна мова	комунікативна, уміння вчитися
Математика	математична, уміння вчитися
Сходинки до інформатики	інформаційно-комунікаційна, уміння вчитися

Основні компетентності навчальних предметів

ПРЕДМЕТ	ОСНОВНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ
Природознавство	природознавча, дослідницькі уміння
Я у світі	соціальна, громадянська, уміння вчитися
Музичне мистецтво	загальнокультурна
Образотворче мистецтво	художня, загальнокультурна
Трудове навчання	предметно-перетворювальна
Основи здоров'я	здоров'язбережувальна
Фізична культура	здоров'язбережувальна, соціальна, мотиваційна, функціональна

Якість результатів

Інтегральні способи діяльності, які дозволяють оцінити можливості учнів використовувати знання, уміння, навички не в чітко визначеному колі типових навчальних завдань, а в широкому спектрі життєвих ситуацій

Що ми маємо?

- **Переважають предметні знання, недостатньо знань про методи пізнання**
- **При вивченні нового матеріалу домінує стратегія запам'ятовування, а не активна робота з навчальним матеріалом**
- **Низький рівень умінь застосовувати знання в ситуаціях, відмінних від навчальних**

У чому утруднення українських школярів?

Завдання з великим обсягом текстової інформації, чи невербальної інформації

Завдання з невизначеної області знань

Завдання з недостатніми чи зайвими даними

Завдання, які вимагають різних форм запису відповіді

Утруднення українських школярів

Комплексні завдання (які мають декілька взаємопов'язаних запитань)

Інтегровані завдання (знання з різних предметів, використання загальнонавчальних умінь і навичок)

Що робити?

- **Формування компетентності вміння вчитися**
- **Формування загальнонавчальних умінь і навичок**
- **Упровадження компетентісно зорієнтованих завдань**

Вміння вчитися

- сприймати та визначати мету навчальної діяльності
- зосереджуватися на предметі діяльності
- організовувати свою діяльність для досягнення суб'єктно чи суспільно значущого результату
- добирати й застосовувати потрібні знання й способи діяльності для розв'язування навчальної задачі
- використовувати здобутий досвід у конкретній навчальній або життєвій ситуації
- висловлювати ціннісні ставлення щодо результату і процесу власної діяльності
- усвідомлювати, аналізувати, оцінювати, коригувати результати своєї діяльності

Навчальні програми

Загальнонавчальні уміння і навички

- Навчально-організаційні
- Загальномовленнєві
- Загальнопізнавальні
- Контрольно-оцінні

Навчальні програми

Класифікація навчальних цілей

Пізнавальна сфера

- *Знання*
- *Розуміння*
- *Застосування*
- *Аналізування*
- *Синтезування*
- *Оцінювання*

Систематика запитань Блума

- **ЗНАННЯ: Що? Де? Коли?**
- **РОЗУМІННЯ (перепhrазування):**
 - Як ви розумієте?
 - Покажіть взаємозв'язок
 - Чому?
 - Об'єднайте в смислові пари
- **ЗАСТОСУВАННЯ:**
 - Виконайте, розв'яжіть, складіть
 - Обгрунтуйте
 - Порівняйте
 - Доведіть
 - Зробіть висновки

Систематика запитань Блума

● АНАЛІЗ

Чому?

Як ви думаєте?

Які мотиви персонажа?

Охарактеризуйте, як себе почували в даний момент

Складіть план

Розробіть модель

● СИНТЕЗ

Спрогнозуйте розвиток подій

Запропонуйте свій проект

Яким міг би бути інший шлях?

Щоб сталося якби...

Систематика запитань Блума

● ОЦІНКА

Добре чи погано? Обґрунтуйте.

Вірно чи невірно? Обґрунтуйте.

Як ви відноситесь? Чому?

Які емоції викликають? Обґрунтуйте.

Яку роль в житті людини відіграє?

Чи подобається? Чому?

Загальні підходи до укладання тестів

Характеристики тестів

- *Валідність*
- *Надійність*
- *Репрезентивність*
- *Стандартизованість*

Складові дидактичного тесту

- Тестові завдання (тестовий зошит учня)
- Процедура проведення (тестування)
- Обробка результатів

Складність тестових завдань

(за В. Беспалько, Б. Блумом, В. Максимовою)

- *I рівень – знання-ознайомлення*
- *II рівень – розуміння (або знання-копії*
- *III рівень – застосування (або знання-уміння)*
- *IV рівень – обґрунтування (або знання-трансформації)*

Співвідношення між рівнями засвоєння

- I рівень – не менше 10% завдань
- II рівень – близько 30%
- III рівень – близько 40%
- IV рівень – не менше 20%

Типи тестових завдань

● Завдання закритого типу (70%):

- з вибором однієї правильної відповіді з кількох запропонованих
- на встановлення відповідності
- на встановлення послідовності

● Завдання відкритого типу (30%):

- на доповнення (20%)
- з вільним викладом відповіді (10%)

Переведення тестового балу в шкільну оцінку

Тестовий бал												
Шкала оцін.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Оцінювання знань з мови, мовних умінь і навичок

- Учням 4 класу пропонується **вісім завдань: чотири закритого типу** (з чотирма варіантами відповідей на кожне) **і чотири відкриті завдання.**
- У 3-4 класах **кожне закрите завдання оцінюється 1 балом, відкриті – 2 балами** (якщо таке завдання виконане частково, то учневі зараховується один бал).
- У разі, якщо при виконанні відкритих завдань учень припустився орфографічних чи пунктуаційних помилок на вивчені правила, **рекомендуємо від загальної суми набраних балів віднімати 1 бал за недотримання грамотності.**

Підсумкова контрольна робота (літературне читання)

Складається:

- У 4 класі - із незнайомого тексту (обсягом 350 – 420 слів) і 12 завдань (6 завдань першого типу, 5 – другого і 1 – третього типу).

Оцінювання виконаної роботи здійснюється таким чином:

- за правильне виконання завдань, які передбачають вибір однієї правильної відповіді із кількох запропонованих варіантів виставляється по 1 балу.

Підсумкова контрольна робота (літературне читання)

- Завдання з короткою письмовою відповіддю, завдання на встановлення відповідності, завдання на встановлення правильної послідовності оцінюються у межах **2 балів** кожне
- Завдання, які потребують розгорнутої відповіді оцінюються в межах **3 балів**. Ураховується зміст; логічність і послідовність викладу; висловлення (обґрунтування) власної думки, використання засобів художньої виразності у висловлюванні.
- Бали за роботу з читання виставляються без урахування помилок за грамотність.

Підсумкова контрольна робота (літературне читання)

- Усі бали за виконані завдання додаються, й одержаний загальний бал переводиться в оцінку за поданою таблицею:

Таблиця переведення тестового бала в оцінку

Оцінка	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Тест бал	1	2-3	4-5	6-7	8-9	10	11-13	14-16	17	18	19	20

МАТЕМАТИКА

- Підсумкова робота проводиться у вигляді комбінованої роботи або роботи тестового характеру
- У четвертому класі робота повинна містити **18 математичних операцій** (арифметичних дій, визначення порядку дій, встановлення відношень, перетворення одиниць величини, логічних дій тощо)
- Орієнтовна тривалість виконання роботи становить у четвертому класі – **близько 35 хв.**

МАТЕМАТИКА

Оцінювання контрольної роботи тестового характеру:

- якщо завданням перевіряється одна математична операція, то за кожну правильну відповідь виставляється 1 бал, за неправильну відповідь або невиконане завдання – 0;
- якщо перевіряється дві та більше математичні операції, за кожну виконану правильно виставляється по 1 балу.
- Водночас, якщо в складеній сюжетній задачі правильно виконано деякі дії, але правильного розв'язку задачі не одержано, то ставиться 1 бал.

МАТЕМАТИКА

Всі бали додаються й одержаний загальний бал переводиться в оцінку за шкалою

Таблиця переведення тестового бала в оцінку

Оцінка	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Тест бал	1	2	3- 4	5- 6	7- 8	9	10 -11	12 -1 3	14 -1 5	16	17	18

Компетентнісно зорієнтовані завдання

- проблемна практично зорієнтована ситуація, яка розв'язується засобами кількох освітніх галузей

М. Демидова

- завдання, яке дає змогу моделювати освітню ситуацію для освоєння і застосування діяльності шляхом урахування додаткових можливостей навчального матеріалу

І. Фішман

- завдання, яке передбачає використання знань в умовах невизначеності за межами навчальної ситуації; організовує діяльність учня, а не потребує відтворення ним інформації чи окремих дій

І. Бистрова, І. Медведєва

Компетентнісно зорієнтовані завдання

- **Комплексний характер**
- **Використання інформації, яка виходить за межі певної теми, предмета**
- **Залучення життєвого досвіду дитини**
- **Спрямованість на дійовий характер навчання**

Компетентнісно зорієнтовані завдання

- **Контекст (особистісний, соціальний, глобальний) – життєві ситуації, які можна розглядати за допомогою наукових понять**
- **Знаннєвий компонент (знання про навколишній світ, природничі, філологічні науки)**
- **Компетентнісний компонент (уміння застосовувати знання в життєвих ситуаціях)**
- **Афективний компонент (оцінює інтерес, допитливість дитини до навчання)**

Компетентнісно зорієнтовані завдання

Характеристики КОЗ

- Завдання діяльнісні
- Моделюють практичну, життєву ситуацію
- Базуються на актуальному для учнів матеріалі

Розвиток проблемно-творчого, критичного мислення, формування предметних, міжпредметних, ключових компетентностей, розвиток емоційної та мотиваційної сфери

Компетентнісно зорієнтовані завдання

Реалізація діяльнісного аспекту:

- Виокремлення потрібних даних з-поміж кількох уведених в умову
- Доповнення умови задачі даними, які впливають з умови
- Обґрунтування різних варіантів правильних відповідей
- Пояснення неочевидності відповіді

Компетентнісно зорієнтовані завдання

- З відсутністю повної вихідної інформації
- Із зайвою інформацією
- На виявлення протиріччя, проблемне бачення
- На прогнозування
- На оптимізацію
- На рецензування
- На розробку і перевірку алгоритмічних і евристичних розпоряджень
- Дослідницькі завдання
- Задачі на винахідливість
- На оптимальний пошук інформації
- Комунікативно-творчі завдання
- Завдання на розвиток фантазії та уявлення
- Естетичні завдання

Компетентнісно зорієнтовані завдання

Завдання 1

Компетентність: комунікативна (письмова комунікація)

На уроках природознавства ти дізнався про відомих мандрівників: Христофора Колумба, Марка Поло. Тобі також захотілось подорожувати. Спочатку по містах України.

Прочитай уривок із статті М. Новикова “Молодий мандрівник”. Склади пам’ятку для мандрівників і запиши її

Пам’ятка для мандрівників

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.

Джерело інформації:

Критерії оцінки:

- 1) До пам'ятки включено пункти з підготовки до подорожі – 2 б., не включено – 0 б.
- 2) До пам'ятки включено пункти про саму подорож – 2 б., не включено – 0 б.
- 3) Пам'ятка складається із 6 пунктів – 2 б., 4 пунктів – 1 б., менше 4 пунктів – 0 б.

Компетентнісно зорієнтовані завдання

Завдання 2

Компетентність: комунікативна (письмова комунікація)

Умова. У тебе загубився собака. Ти вирішив написати оголошення.

Завдання. Склади текст оголошення. В оголошенні напиши назву породи собаки, окрас, 2 особливі прикмети. У тексті не повинно бути помилок.

Критерії оцінки:

В оголошенні вказано породу собаки – 1 б.

В оголошенні вказано окрас собаки – 1 б.

**В оголошенні вказано 2 додаткові ознаки- 2 б.,
1 ознака – 1 б.**

Текст написано без помилок – 1 б.

Компетентнісно зорієнтовані завдання

Математика, 4 кл. Площа прямокутника, квадрата

Компетентність: логічна

Завдання. Необхідно купити кахляну плитку розмірами 20х20 сантиметрів для покриття підлоги ванної кімнати завдовжки 2 м 20 см і шириною 1 м 60 см. Скільки упаковок кахлю потрібно купити, якщо в упаковці 10 штук плиток?

Критерії оцінки:

Створено схематичну модель задачі – 1б.

Правильно підраховано кількість плиток – 3б.

Правильно підраховано кількість упаковок – 2б.

Задача розв'язана різними способами – 1б.

Компетентнісно зорієнтовані завдання

Математика, 4 кл. Задачі на знаходження ціни, кількості, вартості

Компетентність: математична, соціальна

Завдання

Ви хочете приготувати салат “Олів’є”. Для цього необхідно купити продукти. У вас є 100 грн. Перед вами необхідні товари з вказаною ціною.

Заповни таблицю і підрахуй, чи вистачить тобі грошей, щоб купити продукти: баночку горошку, десяток яєць, 1/2кг картоплі, банку солоних огірків, 1/2кг філе курки, пачку майонезу

Найменування товару	Ціна
Горошок	18 грн
Картопля	6 грн
Філе курки	56 грн
Майонез	15грн 50 к.
Яйця	20грн

Компетентнісно зорієнтовані завдання

Найменування товару	Ціна	Кількість	Вартість
Горошок			
Картопля			
Філе курки			
Майонез			
Яйця			
Огірки			

Загальна вартість:

Відповідь:

Критерії оцінки:

Таблиця заповнена правильно – 2 б.

Правильно підраховано загальну вартість – 1б.

Дано правильну відповідь -1б.

Компетентнісно зорієнтовані завдання

Предмет: Українська мова, 2 клас

Тема. Ненаголошені голосні в корені

Умова. У лісовій школі звірі вчаться перевіряти ненаголошені голосні в корені слова. Білочка склала на листочках алгоритм правильного написання голосної в корені слова. Подув вітер, і листочки розлетілись.

А

Читаю
слово

Б

Пишу
голосну

В

Підбираю
перевірне
слово

Г

Виділяю
корінь

Д

Ставлю
наголос

Завдання. Допоможи білочці відновити алгоритм. Запиши в таблицю відповідні букви

1	2	3	4	5

Компетентнісно зорієнтовані завдання комплексного характеру

КВНЗ

**“ХАРКІВСЬКА АКАДЕМІЯ
НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ”**

*Кафедра методики дошкільної та
початкової освіти*

doshkilnaosvita@mail.ru